

Nr 33/1968.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y-
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag till landskapslag
om läroavtal.

För dagens samhälle är det av allra största betydelse att tillräckli-
ga möjligheter till yrkesutbildning skapas för den ungdom, som inträder
i arbetsåldern. Trots utvecklandet av landets yrkesskolor har det visat
sig nödvändigt, att yrkesundervisning gives vid sidan av dessa skolor i
form av läroavtal mellan arbetsgivare och lärlingar. Sådana läroavtal
bör på samma sätt som skolorna fylla de krav, som det moderna näringsli-
vet och yrkesutbildningen ställer.

Genom gällande landskapslag om läroavtal (27/64), vilken lag byggde
på rikets lag om läroavtal från år 1923, eftersträvade man icke blott
syften, som hänför sig till yrkesutbildningen, utan man önskade även ord-
na arbetsförhållandena mellan arbetsgivare och lärlingar på sådant sätt
att särskilt lärlingarnas intressen blev tillvaratagna. Även om det för
närvarande icke finnes något läroavtal i landskapet, är det uppenbart,
att sådana avtal kunde fås till stånd, ifall tillräckliga ekonomiska re-
surser anvisades för detta ändamål. Detta torde vara så mycket mera moti-
verat, då denna form av yrkesutbildning från samhällets sida icke hitin-
tills erhållit något direkt ekonomiskt stöd medan åter yrkesutbildningen
i yrkesskolorna medfört stora kostnader för landskapet och kommunerna.

Den gällande lagstiftningen om läroavtal har visat sig vidlådas ha be-
tydande brister och olägenheter. Bland annat saknas stadganden om huru de
kunskaper och färdigheter, som allmänt hör till ettvart yrke, skall fast-
ställas, eller med andra ord om de olika yrkenas läroplaner och om fast-
ställandet av dem. Det har även ansetts vara en olägenhet, att ingåendet
av läroavtal varit obligatoriskt. Dessutom har lärlingarna ansett det ur
ekonomisk synpunkt vara mindre fördelaktigt att gå i lära än att direkt
gå ut i arbetsmarknaden, speciellt då den förvärvade utbildningen i täm-
ligen ringa mån beaktats i löneavseende. Arbetsgivarna har å sin sida an-
sett det vara en ekonomisk belastning att hålla lärlingar, framför allt
under det första läroåret.

Inom de flesta yrkesgrenar i riket, särskilt inom industrin, har det
därför ansetts att skolformen skulle vara en bättre form av yrkesutbild-
ning på grund av att den praktiska yrkeshandledningen och den teoretiska
undervisningen där går hand i hand. Inträdessökandena till yrkesskolorna
har emellertid visat sig vara betydligt flere än vad skolorna kunnat
svälja och har yrkesläroanstalterna således icke förmått tillgodose yrkes-
utbildningsbehovet. Då utbildningen på arbetsplatsen blir billigare än

utbildning i skola och då det i många yrken dessutom är svårt att ordna skolmässig utbildning, är en systematisk och effektiv yrkesutbildning på arbetsplatsen nödvändig såväl med tanke på de unga arbetstagarna själva som från näringslivets synpunkt.

Dessa synpunkter har motiverat en totalrevision av rikets lagstiftning om läroavtal, vilken resulterat i läroavtalslagen av den 22 september 1967 (FFS 422/67).

Då denna reform i riket medför en avsevärd förbättring av läroavtalsförhållandena torde en motsvarande landskapslagstiftning enligt landskapsstyrelsens uppfattning vara synnerligen påkallad.

Den omständigheten att läroavtal varit obligatoriskt har uppenbarligen varit ägnad att väcka motvilja mot denna form av anställning och därigenom bidragit till att läroavtalen icke ingåtts i någon större omfattning. Lagen skulle därför bygga på frivillighetens grund. Tillkomsten av nya läroavtal skulle dessutom främjas dels genom en effektivisering av läroavtalsutbildningen och dels genom att lärling och arbetsgivare skulle erhålla vissa ekonomiska förmåner från landskapets sida. Yrkesutbildnings-synpunkter och lärlingens intressen ävensom antydda ekonomiska stöd nödvändiggör emellertid fortfarande en övervakning av läroavtalen och fördenskull skulle lärlingsnämnden liksom tidigare godkänna läroavtal.

Gällande lag om läroavtal upptar icke något stadgande om minimiålder för lärling, medan däremot maximiåldern med vissa undantag varit 21 år. Det har dock ansetts påkallat, att föreskriva såväl maximi- som minimiålder. Minimiåldern har föreslagits till 15 år, med beaktande av att lärlingen vid ingående av läroavtal bör ha fullgjort sin läroplikt. Den övre gränsen har utsatts till 24 år, när det visat sig finnas behov av att denna ålder skulle höjas från 21 till 24 år. Från den sistnämnda åldern skulle dessutom undantag dock kunna beviljas på särskilda skäl.

I syfte att stimulera lärlingsutbildningen har man även strävar till att den kompetens, som vinnes på denna väg, skulle likställas med den, till vilken genomgången kurs vid allmän yrkesskola leder. Lärlingen borde därför ha möjlighet att sätta sig in i yrket till alla delar och hans praktik på arbetsplatsen borde vara lika mångsidig som den, som förvärvas i yrkesskola. Man har därför ansett det nödvändigt, att arbetsgivaren skulle förmås utbilda lärlingarna enligt en godkänd läroplan och att arbetsplatsen skulle fylla vissa minimifordringar i fråga om de arbeten, vilka utföres där, liksom även beträffande arbetsredskapen. Fördenskull ingår i lagförslaget ett stadgande därom, att endast en av lärlingsnämnden godkänd arbetsgivare kan ingå läroavtal.

Läroplanen skulle bland annat upptaga bestämmelser om lärotiden.

Denna skulle utsträckas till vad som normalt bör anses behövligt för inlärnigen av yrket, dock minst två och högst fyra år. Då det kan anses viktigt för lärlingarnas förkovran, att dessa är anställda hos samma arbetsgivare under hela lärotiden, borde läroavtalet i allmänhet ingås för den tid, som förutsättes för yrket enligt läroplanen. Om en arbetsgivare på grund av företagets specialisering eller brist på maskiner icke kan meddela all den undervisning, som angives i läroplanen, eller om andra skäl det påkallar, skulle lärlingsnämnden tillåta uppdelning av lärotiden i delar och i sådant fall godkänna också för kortare tid ingången läroavtal.

I lagförslaget har upptagits ett stadgande enligt vilket arbetsgivaren skulle tillåta lärlingen att under avtalstiden komma i åtnjutande av den i läroplanen förutsatta teoretiska utbildningen. Avsikten är härvid att den teoretiska utbildningen skulle ordnas genom enhetliga kurser, under vilka kurstider lärlingen således icke skulle stå till arbetsgivarens förfogande. Under den tid kurserna pågår skulle arbetsgivaren icke vara skyldig att erlägga lön åt lärlingen, såvida därom icke avtalats. I stället skulle lärlingen under tiden för den teoretiska utbildningen erhålla vissa ekonomiska förmåner från landskapets sida.

Fordringarna för kompetensexamina skulle liksom i fråga om yrkesutbildningen i övrigt överensstämma med dessa fordringar i riket. Genom en lag om fackliga kompetensexamina (FFS 424/67) har möjligheterna att avlägga dylika examina i riket ökats samtidigt som det till varje examen hör rätten att använda viss yrkestitel. Landskapsstyrelsen har för avsikt att genom en överenskommelseförordning få stadgat, att den yrkesundervisning såväl i skolform som i form av läroavtal, som bedrivs i landskapet, skulle givas samma möjligheter till kompetensexamina som i riket. För denskull har det icke ansetts nödvändigt att stifta en särskild landskapslag om fackliga kompetensexamina.

Enligt den i riket gällande läroavtalslagen skulle sådana kommuner, som reserverat elevplatser i centralyrkesskola eller i annan allmän yrkesskola, i samråd tillsätta en lärlingsnämnd. Landskapsstyrelsen anser det dock vara ändamålsenligt att endast en lärlingsnämnd tillsättes för hela landskapet, ehuru samtliga kommuner icke reserverat elevplatser i landskapets yrkesskola. Lärlingsnämndens verksamhetsområde skulle således omfatta hela landskapet. Likaså har landskapsstyrelsen ansett det vara ändamålsenligt, att landskapsstyrelsen liksom tidigare tillsätter lärlingsnämnden. Denna nämnd skulle bestå av ordförande och viceordförande samt minst fyra andra medlemmar tillsatta för en tid om fyra år i sänder. Ord-

föranden eller viceordföranden skulle vara lärare vid yrkesläroanstalt och de övriga medlemarna representera såväl arbetsgivarna som arbetstagarna från i första hand de yrkesområden, inom vilka de flesta lärlingarna skulle finnas i landskapet.

Tillämpningen av den nya landskapslagen om läroavtal skulle såsom framgått komma att medföra kostnader såväl för landskapet som för kommunerna. Dessa motiveras dock såsom tidigare nämnts av att lärlingsutbildningen skulle komma att täcka en del av behovet av yrkesutbildning, som eljest skulle ha tillgodosetts genom den betydligt dyrare yrkesutbildningen i skolform. Man kan således motivera detta med att utbyggandet av lärlingsutbildningen uppenbarligen skulle komma att minska behovet av fristående yrkeskurser.

Förutom att utgifterna för kost, läroböcker och skolningsmateriel skulle bestridas med landskapets ordinarie medel skulle dessutom av dessa medel utgå en mindre dagpenning till lärlingarna. Lärling, som icke är bosatt på kursorten, skulle dessutom få ersättning för skäligena logikostnader samt för resekostnader och dagtraktamenten för resa till och från kursen. Ytterligare skulle ett särskilt familjeunderstöd utgå till lärlingar, som är familjeförsörjare. Dessa ekonomiska förmåner motsvarar i stort de förmåner, som tillkommer deltagare i kurser, vilka för närvarande anordnas för ökande av utbildningsmöjligheterna för ungdomar i yrkesskoleåldern, och de förmåner, som enligt rikets lag om sysselsättningsfrämjande yrkeskursverksamhet (FFS 493/65) beviljas deltagare i dylika kurser.

Under lärlingens utbildningstid skulle arbetsgivaren för arbetsundervisning reservera redskap, maskiner och utrymmen, vilka därigenom icke med full effekt komme att vara i produktion. Likaså skulle en del av arbetsledarpersonalens tid åtgå till att handleda lärlingarna. Fördenskull har för främjandet av läroavtalssystemet i rikets lag införts ett stadgande därom, att arbetsgivaren av staten uppbär en ersättning för sina utgifter under lärlingsutbildningstiden till ett belopp, som delvis täcker kostnaderna för utbildningen. Då nyttan av lärlingens arbete anses växa under förloppet av lärotiden, utgår för det första lärlingsåret en ersättning om 720 mark och för de efterföljande åren 360 mark om året per elev. Ersättningen för en genomsnittlig tid om tre år motsvarar cirka 37 procent av löneutgifterna per elev under år 1965 vid statens centralyrkesskolor. I överrensstämmelse med den praxis beträffande löne- och ersättningsbelopp, som tillämpas i landskapslagstiftningen, föreslår landskapsstyrelsen, att i landskapslagen skulle endast ingå en hänvisning till rikets motsvarande lag i fråga om förenämnda ersättningsbelopp.

Enligt lagförslaget skulle med landskapets ordinarie medel ersättas

följande kostnader:

- 1) kostnaderna för läkarundersökningar, som lärlingsnämnder föreskrivit;
- 2) de skäligena kostnaderna för lärlingarnas kost och logi, läroböcker och skoltillbehör ävensom dagtraktamenten och resekostnader samt familjeunderstöd; under tiden för den teoretiska undervisningen;
- 3) kostnaderna för den teoretiska undervisning, som meddelas lärlingarna; samt
- 4) utbildning ersättningar till arbetsgivare samt 65 procent av lönen med flera kostnader för en utbildningsinspektör, som enligt denna lag skall tillsättas.

Landskapsstyrelsen anser att de kostnader, som kommunerna svarar för enligt rikets läroavtalslag, i landskapet skulle bestridas med landskapets enskilda medel. Motiveringen härför är, att dessa kostnader kommer att stiga till så små belopp, att dessas uttaxerande från kommunerna icke skulle vara ändamålsenligt.

Ur landskapets enskilda medel skulle sålunda utgå ersättning för:

- 1) lärlingsnämndens mötesarvoden och övriga utgifter; samt
- 2) 35 procent av utbildningsinspektörens lön och av andra kostnader för hans verksamhet.

Ifrågavarande åtgärder från landskapets sida är dessutom ett led i främjandet av yrkesutbildningen och sysselsättningen inom landskapet, vilka åtgärder överensstämmer med landstingets uttalande ifråga om de enskilda medlens användning.

Skulle dessa kostnader i framtiden komma att växa till större belopp, skall landskapsstyrelsen överväga en ändring av uttaxeringen såtillvida, att dessa kostnader kunde indrivras av kommunerna.

För att undvika tillkomsten av en viss överorganisation inom förvaltningen av yrkesutbildningen har landskapsstyrelsen undersökt möjligheterna att överföra förvaltningen av lärlingsutbildningen på något redan existerande förvaltningsorgan.

Ett alternativ i detta avseende vore, att låta lärlingsnämnden sammangå med yrkesskolans direktion eller att låta en fristående nämnd samarbeta med yrkesskolan, så att yrkesskolans kansli skulle sköta nämndens kansliarbete, varjämte anslagen för lärlingsutbildningen skulle införas under yrkesskolans budgetmoment. Ett annat förfaringssätt vore att sammanföra förvaltningen med yrkesvägledningsbyrån på motsvarande sätt eller så, att lärlingsnämnden skulle vara rådgivande kommission för yrkesvägledningsbyrån och att yrkesvägledningsinspektören jämte egna tjänsteåligganden samtidigt skulle handha på utbildningsinspektören enligt lagförsla-

get ankommande uppgifter.

Mot det förstnämnda alternativet talar den omständigheten att lärlingsnämndens verksamhet skulle komma att omfatta hela landskapet, medan endast vissa av landskapets kommuner är delägare i Ålands yrkesskola. Därav torde följa att vissa avräkningsproblem uppenbarligen komme att uppstå. Dessutom vore det måhända mer ändamålsenligt, att de medel, som enligt lagförslaget skall utgå till arbetsgivare för lärlingar, administreras på samma sätt som övriga anslag för främjandet av näringsverksamheten.

Mot alternativet yrkesvägledningen talar i viss mån risken för möjligheterna till att yrkesvägledaren såsom samtidigt verksam inom en gren av yrkesutbildningen i sin egenskap av utbildningsinspektör kunde klandras för bristande objektivitet.

På dessa grunder och med beaktande av att landskapets näringspolitiska förvaltning är under omprövning, har landskapsstyrelsen i detta skede funnit det lämpligast att föreslå att lärlingsnämnden såsom hittills skulle vara ett särskilt enligt lagen föreskrivet förvaltningsorgan samt att såsom verkställande organ skulle tillsättas en tillfällig utbildningsinspektör. En sådan funktionär vore särskilt nödvändig för att sätta i gång utbildningsformen särskilt med beaktande av den upplysningsverksamhet, som därvid är nödvändig såväl bland ungdomen som bland näringsidkarna.

För att samtidigt åstadkomma ett gemensamt forum för handläggning av frågor hörande till yrkesutbildningen och yrkesvägledningen skulle den i landskapslagen om yrkesvägledning (22/60) förutsatta rådgivande kommissionen tillsättas och i denna skulle förutom andra ingå representanter för såväl yrkesskolans direktion och lärlingsnämnden som för landskapets näringspolitiska förvaltning.

Enligt gällande lag om läroavtal är ett obligatoriskt yrkesprov en av lärlingens viktigaste förpliktelser. Då man i den nya lagen strävar till att göra såväl arbetsskolningen som den teoretiska utbildningen så effektiv som möjligt och tillsynen över lagens efterlevnad smidig och ändamålsenlig, har man gått in för att yrkesprovet skulle vara frivilligt. Lärlingen skulle oaktat han icke avlagt yrkesprov, erhålla betyg över den utbildning han erhållit, då lärotiden är slut.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande.

L a n d s k a p s l a g
om läroavtal.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Med läroavtal avses i enlighet med stadgandena i denna lag ingånget arbetsavtal, varigenom den ena parten, lärlingen, förbinder sig att åt den andra parten, arbetsgivaren, under dennes ledning, uppsikt och handledning utföra arbete mot ersättning för att under lärotiden förvärva nödiga praktiska färdigheter och teoretiska insikter i visst yrke.

För varje sådant yrke inom vilket läroavtal ingås, skall finnas en fastställd läroplan.

2 §.

Part i läroavtal må vara arbetsgivare, som lärlingsnämnden godkänt att utbilda lärlingar.

Arbetsgivaren må sätta lämplig person att leda, övervaka och handleda lärling i arbetet.

3 §.

Till lärling må antagas person, som då avtalet ingås fyllt femton, men icke tjugofyra år. På synnerliga skäl må lärlingsnämnden som lärling dock godkänna person, som fyllt tjugofyra år.

4 §.

Omyndig, som fyllt aderton år, må i egenskap av lärling själv avsluta läroavtal. Samma rätt tillkommer omyndig, som fyllt femton år och försörjer sig genom eget arbete.

Förmyndare eller godman äger icke rätt att för omyndig utan dennes skriftliga samtycke ingå läroavtal, enligt vilket lärotiden skulle börja eller fortgå efter det den omyndige fyllt aderton år.

5 §.

Läroavtal skall upprättas skriftligen i tre exemplar på blankett, som fastställles av landskapsstyrelsen. I avtalet skall angivas:

- 1) läroplanen för utbildningen;
- 2) dagen då lärotiden börjar och slutar;
- 3) tiden för den teoretiska utbildningen;
- 4) provotidens längd; samt
- 5) grunderna för lärlingens avlöning och tiden och sättet för löneutbetalningen.

I avtalet må intagas även andra bestämmelser, vilka icke strider mot

lag eller god sed. Genom sådana bestämmelser må dock icke arbetsgivarens eller lärlingens rättigheter eller skyldigheter enligt denna lag inskränkas.

6 §.

Läroplanerna för de olika yrkena fastställas av landskapsstyrelsen. Läroplanen skall upptaga bestämmelser om lärotidens längd, om den praktik som bör förvärfvas och om dennas art samt om de läroämnen som ingår i den teoretiska utbildningen ävensom timantalet och minimifordringarna i ettvarit ämne.

Lärotiden skall i läroplanen bestämmas att omfatta en så lång tid som inlärandet av yrket normalt anses kräva, dock minst två och högst fyra år. På synnerliga skäl må lärotiden i visst yrke bestämmas att vara längre, dock högst fem år.

7 §.

Läroavtal skall ingås för den lärotid läroplanen för yrket förutsätter. Lärlingsnämnden må dock på synnerliga skäl tillåta uppdelning av lärotiden och härvid godkänna även för kortare tid ingånget avtal, i vilket då skall angivas, vilken del av den fastställda läroplanen, som avtalet gäller. I lärlings första läroavtal skall lärotiden bestämmas till minst ett år, om icke synnerliga skäl annat påkallar.

Har lärling, innan läroavtal ingåtts, i yrkesläroanstalt eller bevisligen på annat sätt förvärvat till yrket hörande kunskaper och färdigheter, må detta enligt lärlingsnämndens prövning i läroavtalet beaktas såsom genomgången del av läroplanen och såsom förkortning av lärotiden.

Lärlingsnämnden äger rätt att, om lärling visar särskild fallenhet för och skicklighet i yrket, efter att ha hört arbetsgivaren tillåta, att lärotiden upphör tidigare än läroavtalet förutsätter.

Lärotidens tre första månader utgör provotid, under vilken vardera parten har rätt att häva läroavtalet utan hinder av vad i 3 kap. är stadgat om läroavtalets upphörande. Överstiger icke den avtalade lärotiden två år, må lärlingsnämnden godkänna även kortare provotid, som dock bör vara minst en månad.

8 §.

Läroavtal skall för att träda i kraft godkännas av lärlingsnämnden. Avtalet skall av arbetsgivaren underställas nämnden för godkännande.

Godkänner lärlingsnämnden läroavtalet, är detta i kraft från och med dagen för underskrivandet, om det tillställts nämnden inom 30 dagar från nämnda dag, i annat fall från och med den dag då det inkommit till nämnden.

9 §.

Läringsnämnden må icke godkänna läroavtal om:

- 1) avtalet icke gäller i 1 § avsett yrke;
- 2) arbetsgivarparten icke godkänts att utbilda lärningar;
- 3) lärningen icke fyllt femton år vid avtalets ingående;
- 4) lärotiden avtalats att börja, innan avtalet undertecknats;
- 5) läringsnämnden finner, att den i avtalet nämnda läroplanen är sådan, att förutsatt yrkesskicklighet icke kan förvärfvas genom avtalets fullföljande; eller

6) avtalet icke eljest är uppgjort i enlighet med denna lag eller med stöd därav utfärdade stadganden eller om arbetsgivarens eller lärningens lagliga rättigheter inskränkts i avtalet.

Godkännes läroavtal icke av läringsnämnden, skall nämnden ofördröjligen återställa avtalet till arbetsgivaren samt bevisligen delgiva vardera parten sitt motiverade beslut. Om arbetsgivaren inom fjorton dagar från det han fick del av beslutet återsänder avtalet till läringsnämnden rättat på sätt nämnden yrkat, skall avtalet anses ha trätt i kraft i enlighet med 8 § 2 mom., i annat fall den dag, då det behörigen rättat återställts till läringsnämnden.

2 kap.

Av läroavtal härflytande rättigheter och skyldigheter.

10 §.

Arbetsgivaren äger tillse, att lärning utför till yrket hörande åligganden under behörig tillsyn och handledning, så att denne under lärotiden kan förvärva den praktiska yrkesskicklighet läroplanen förutsätter. Likaså skall arbetsgivaren bereda lärningen tid att komma i åtnjutande av den teoretiska utbildning läroplanen förutsätter, hålla honom under rättad om när sådan utbildning begynner samt såvitt möjligt övervaka, att lärningen regelbundet deltar i utbildningen.

Har ej annat avtalats, är arbetsgivaren icke skyldig att betala lön till lärning för den tid denne icke är i arbete på grund av att han deltagit i den teoretiska utbildningen.

11 §.

Lärning skall vara flitig i sitt arbete och omsorgsfullt utföra de uppdrag arbetsgivaren giver honom, punktligt iakttaga arbetstiden, vinnlägga sig om att förkovra sig i det till yrket hörande praktiska arbetet samt regelbundet deltaga i den teoretiska utbildning läroavtalet föreskriver.

Lärning skall i arbetet undvika allt som kan utsätta honom eller hans arbetskamrater för fara eller skada arbetsgivarens egendom. Lärning

må icke heller olovligen yppa vad han erfarit om arbetsgivarens affärs- eller yrkeshemligheter.

Lärling är skyldig att undergå av lärlingsnämnden eller arbetsgivaren föreskriven läkarundersökning och av vederbörande myndighet föranstaltat prov, som har till ändamål att utreda lärlingens lämplighet för ifrågavarande yrke.

12 §.

Efter läroavtalstidens slut skall arbetsgivaren till lärlingen utgiva slutbetyg. Häves läroavtalet efter provotidens utgång före avtalstidens slut, skall till lärlingen utgivas skiljebetyg.

I 1 mom. avsett betyg skall avfattas på blankett, som är fastställd av landskapsstyrelsen. Arbetsgivaren må icke förse betyget med sådant märke eller giva det sådan avfattning, som avser att om lärlingen lämna andra uppgifter än vad av betygets ordalydelse framgår. Avskrift av betyget skall ofördröjligen tillställas lärlingsnämnden.

13 §.

På läroavtalsförhållande skall gällande stadganden om arbetstid, semester, skydd i arbete och annat arbetarskydd äga tillämpning. På framställning av lärlingsnämnden må arbetsrådet dock, om lärlings förkovran i yrket det kräver, på villkor som den fastställer medgiva undantag från stadgandena om arbetstiden och arbetets art.

3 kap.

Läroavtals upphörande.

14 §.

Läroavtal upphör att gälla, då lärotiden utgått eller avtalet hävts. Läroavtal upphör likaså att gälla, om lärlingsnämnden med stöd av 33 § 1 mom. frångått arbetsgivaren rätten att utbilda lärlingar, utan att tillåta fullföljande av gällande läroavtal.

15 §.

Parterna må häva läroavtal, om de enas därom.

Läroavtal må ensidigt hävas, då arbetsgivaren upphör med sin rörelse eller försättes i konkurstillstånd. Avlider arbetsgivaren, äro såväl hans rättsinnehavare som lärlingen berättigade att häva läroavtalet.

Lärling har rätt att häva läroavtal på grunder, som nämnas i 30 § lagen om arbetsavtal (FFS 141/22), om arbetsgivaren på grunder som nämnas i 31 § av samma lag. I fall, som avses i 31 § 1 mom. 4 punkten lagen om arbetsavtal, har arbetsgivaren dock rätt att häva avtalet först sedan hindret varat minst 30 dagar i en följd.

Hävande av läroavtal skall inom fjorton dagar av arbetsgivaren anmälas till lärlingsnämnden, om avtalet redan underställts nämnden för godkännan-

-11-

de. Nämnden bör i de i 3 mom. avsedda fallen, om den anser skäl därtill föreligga, ofördröjligen verkställa medling mellan parterna.

16 §.

Leder i 15 § 4 mom. avsedd medling till resultat, skall hävandet av läroavtalet anses ogiltigt. Lärlingsnämnden må dock förlänga den i läroavtalet angivna lärotiden med högst den tid lärlingen, efter det avtalet hävts, varit frånvarande från arbetet eller den teoretiska utbildningen.

Leder medlingen icke till resultat, skall lärlingsnämnden fastslå, att läroavtalet upphört att gälla den dag det hävdes.

17 §.

Part som efter provotidens utgång önskar häva läroavtalet på annan grund än i 15 § 2 eller 3 mom. nämnes, skall framställa yrkande därom hos lärlingsnämnden. Nämnden skall efter att hava hört andra parten avgöra, huruvida hävande av avtalet skall tillåtas. Beslutet skall, om det icke avkunnas för parterna, ofördröjligen och skriftligen meddelas dem till kännedom.

Godkänner lärlingsnämnden yrkan om hävande av läroavtal, skall avtalet anses hävt den dag då nämndens beslut meddelades, såframt icke nämnden bestämmer annan tidpunkt.

4 kap.

Myndigheter.

18 §.

Den högsta ledningen av och tillsynen över den på läroavtal grundade utbildningen ankommer på landskapsstyrelsen.

I landskapet skall finnas en lärlingsnämnd, som tillsättes av landskapsstyrelsen.

19 §.

Lärlingsnämnd består av ordförande och viceordförande samt minst fyra andra medlemmar och lika många personliga suppleanter, vilka utses för fyra kalenderår i sänder. Ordföranden eller viceordföranden bör vara lärare vid yrkesläroanstalt. Till övriga medlemmar och suppleanter skall utses lika många till arbetsgivarna och till arbetstagarna hänförliga personer eller representanter för dem närmast från de yrkesområden, inom vilka de flesta lärlingarna finns i landskapet.

Lärlingsnämnden skall ha ett reglemente, som fastställles av landskapsstyrelsen.

Lärlingsnämnden biträdes av en utbildningsinspektör, vars tjänst må vara huvud- eller bisyssla. Utbildningsinspektören tillsättes av landskapsstyrelsen på förslag av lärlingsnämnden.

Vederbörande landskaps- och kommunala myndigheter skall i enlighet med vad därom genom landskapsförordning närmare stadgas bistå lärlingsnämnden i fullgörandet av dess åligganden.

Myndighet, som utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag, äger tillträde till arbetsplats, där lärling arbetar, och rätt att av parterna få de uppgifter samt att utföra de undersökningar som är nödvändiga för utöandet av tillsynen.

I 1 mom. avsedd myndighet må icke för utomstående yppa eller för egen fördel utnyttja vad han i sin inspektionssyssla erfarit om arbetsgivarens affärs- eller yrkeshemligheter.

Kostnader.

Av landskapets ordinarie medel erlägges i enlighet med vad därom närmare stadgas:

1) kostnaderna för läkarundersökningar, som föreskrivits av lärlingsnämnd;

2) under tiden för kurs, som lärling genomgår för att erhålla i läroplanen för yrket förutsatt teoretisk utbildning, skäligen kostnader för hans kost samt dagpenning ävensom kostnaderna för läroböcker och annan utbildningsmateriel, som är oundgängliga för dessa kurser;

3) ifråga om lärlingar, som icke är bosatta på kursorten, skäligen inkvarteringskostnader för kurstiden eller, om dessa överstiger kostnaderna för resor från boningsorten till kursorten och tillbaka under kursdagarna, dessa kostnader;

4) resebidrag och dagtraktamente för resor, som långt från kursplatsen bosatt lärling företar från boningsorten till kursorten och tillbaka;

5) under kurstiden familjeunderstöd åt lärling, som är familjeförsörjare; samt

6) kostnaderna för i 2 punkten avsedda kurser, som hålles med tillstånd av landskapsstyrelsen och enligt grunder som fastställts av densamma.

I 1 mom. 2 och 3 punkterna avsedda kostnader och dagpenning betalas icke av landskapets medel, ej heller i 4 punkten avsedda resebidrag och dagtraktamenten eller i 5 punkten avsett familjeunderstöd, om arbetsgivaren betalar lön till lärlingen för den tid han icke är i arbete på grund av att han deltar i teoretisk utbildning.

Av lärling uppbäres icke avgift för deltagande i kurs, som anordnats

för meddelande av sådan teoretisk utbildning, som förutsättes i läroplanen för yrket.

24 §.

För i 19 § avsedd utbildningsinspektörs avlöning, pension och socialskyddsavgifter samt övriga med dem jämförliga, på arbetsgivare ankommande lagstadgade avgifter ävensom för hans kostnader för tjänsteresor upptages anslag i ordinarie och enskilda årsstaterna i förhållandet sextiofem till trettiofem hundraedelar.

25 §.

Till arbetsgivare erlägges av ordinarie landskapsmedel ersättning för utgifter, som förorsakas av utbildning enligt ikraftvarande läroavtal, i enlighet med vad som i riket utgår av statens medel för motsvarande kostnader.

I 1 mom. avsedd ersättning utbetalas för varje kalendermånad, under vilken lärning varit i arbete hos arbetsgivaren minst 16 arbetsdagar. Ersättning erlägges icke för lärning, som utbildas i stats- eller landskapsunderstöd åtnjutande yrkesundervisningsanstalt, vilken äges av arbetsgivaren, eller som är barn eller adoptivbarn till arbetsgivaren.

Ersättning skall för varje kalenderhalvår sökas hos landskapsstyrelsen. Ansökan bör vid äventyr av ersättnings förlust tillställas lärlingsnämnden inom tre månader från utgången av ifrågavarande kalenderhalvår. Ansökan skall åtföljas av berättelse om varje elevs utbildning.

26 §.

Kostnaderna för fullgörandet av de uppgifter, som enligt denna lag och med stöd därav utfärdade stadganden ankommer på kommun, bestrides, i den mån icke understöd eller ersättning för dem utgår av landskapets ordinarie medel, av landskapets enskilda medel.

6 kap.

Särskilda stadganden.

27 §.

På läroavtal skall tillämpas vad om arbetsavtal är stadgat i 10, 14, 16, 18, 20-25, 33-36, 38 och 40-42 §§ rikets lag om arbetsavtal. Vad i sagda lags 20 § 2 mom. är stadgat om arbetstagares rätt till lön, då han är förhindrad att utföra arbete, gäller dock lärning först efter provtidens utgång och sålunda, att lärning äger rätt till lön för högst 30 dagar.

28 §.

Ekonomiska förmåner, som tillkommer lärning med stöd av 22 §, är skattefria.

-14-

29 §.

Besvär över lärlingsnämndens beslut med stöd av denna lag må skriftligen anföras senast den trettionde dagen från den dag ändringssökanden fick del av beslutet, denna dag icke medräknad, då besvären gäller beslutets laglighet hos yrkesutbildningsstyrelsen, men i annat fall hos landskapsstyrelsen. I yrkesutbildningsstyrelsens eller landskapsstyrelsens beslut med anledning av besvär må ändring icke sökas förutom då arbetsgivare icke godkänts att utbilda lärlingar eller arbetsgivare med stöd av 30 § 1 mom. tillsviðare fråntagits råtten att utbilda lärlingar.

Besvär skall handläggas i bråðskande ordning.

30 §.

Lärlingsnämnden må tilldela arbetsgivare, som försummar skyldigheter, vilka åligger honom enligt denna lag eller med stöd därav utfärdade stadganden eller enligt läroavtalet, eller som avkräver lärling annat än läroavtalet förutsätter, varning eller ock för viss tid, högst tre år, eller tillsviðare fråntaga arbetsgivaren råtten att utbilda lärlingar. Innan saken avgöres, skall nämnden höra arbetsgivaren och, om ärendet gäller ikraftvarande läroavtal, även lärlingen.

Då lärlingsnämnden fråntager arbetsgivare råtten att utbilda lärlingar, må den tillåta fortbeståndet av läroavtal, som är giltiga vid tidpunkten ifråga. I annat fall skall dylika avtal anses ha upphört att gälla, då nämndens beslut meddelats.

Har förhållandena väsentligen förändrats efter det beslutet meddelats, må lärlingsnämnden återinsätta arbetsgivaren i hans rätt att utbilda lärlingar.

31 §.

Försummar lärling honom enligt denna lag eller läroavtalet åliggande skyldigheter eller lämnar han utan tillstånd sitt arbete, må lärlingsnämnden tilldela honom varningeller bestämma, att den tid han efter det läroavtalet ingåtts dittills varit anställd hos arbetsgivaren helt eller delvis skall lämnas obeaktad såsom lärotid.

Har lärling eljest varit frånvarande från arbetet så lång tid att det varit till men för läroplanens fullföljande, må lärlingsnämnden, efter att ha hört parterna, förlånga läroavtalets giltighetstid högst med en tid, som motsvarar tiden för frånvaron, för att lärlingen skall beredas möjlighet att erhålla i läroplanen förutsatt utbildning.

32 §.

Den som bryter mot förbudet i 21 § 2 mom., straffes, om ej strängare straff är annorstädes stadgat, med böter eller med fängelse i högst sex månader.

-15-

33 §.

Arbetsgivare, som utan laga skäl vägrar att utge i 12 § 1 mom. avsett betyg eller att återställa lärlings betyg, som han omhänderfått, straffes med böter.

Lag samma vare om lärling bryter mot i 11 § 2 mom. stadgat förbud att olovligen yppa arbetsgivarens affärs- eller yrkeshemligheter.

För i 1 och 2 mom. nämnda förseelser må åtal icke väckas av allmän åklagare, såframt icke målsägaren anmält förseelsen till åtal.

34 §.

Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

35 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1968 och genom densamma upphäves landskapslagen den 1 juli 1964 om läroavtal (27/64). På läroavtalsförhållande, som uppkommit före denna lags ikraftträdande, tillämpas tidigare lag, likväl sålunda, att den med stöd av tidigare lag tillsatta yrkeslärlingsnämndens uppgifter överföres på lärlingsnämnden.

Före denna lags ikraftträdande må åtgärder för lagens verkställighet vidtogs.

Mariehamn, den 31 oktober 1968.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Martin Isaksson

Lagberedningssekreterare

Sune Carlsson.